

TÜRK EĞİTİM BİLİMLERİ DERGİSİ

Duyurular

Türk Eğitim Bilimleri Dergisi

Dergimiz 2014 ylından itibaren yılda iki sayı olarak yayımlanacaktır.

Yayın Tarihi: 2014-07-17

Daha fazla duyuru...

(cc) BY
Bu çalışma Creative Commons Attribution 3.0 ile lisanslanmıştır.
Bu sürümü çeviren: Sönmez ÇELİK



Kişiler ve Kurullar

Editörler

Prof.Dr. Çağatay ÖZDEMİR
Prof.Dr. Necati CEMALOĞLU
Prof.Dr. GALİP YÜKSEL, GAZİ ÜNİVERSİTESİ, Türkiye

Türk Eğitim Bilimleri Dergisi

ÜYE
Kullanıcı Adı
Şifre
Beni hatırla
Giriş

YENI SAYI
ATOM 1.0
RSS 2.0
RSS 1.0

DERGİ YARDIMI

Cilt 11, Sayı 1 (2013)

İçindekiler

Makaleler

OKUL YÖNETİCİLERİNİN KARİYER GELİŞİM KARARLARINI ETKİLEYEN KURUMSAL VE KİŞİSEL FAKTÖRLER PDF
Aydın BALYER 1-26

LİSE TARİH DERS KİTAPLARINI DEĞERLENDİRME FORMUNUN GELİŞTİRİLMESİ* PDF
Bülent AKBABA

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARI PDF
Cengiz DÖNMEZ, Salih USLU

ÇOCUK OYUN ALANLARININ BİÇİMSEL ÖZELLİKLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ (KONYA İLİ ÖRNEĞİ) PDF
Gökhan DUMAN, Nurcan KOÇAK

ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE DOKUZUNCU VE ONUNCU SINIF TARİH DERS KİTAPLARININ YAPILANDIRMACI ÖĞRENME YAKLAŞIMINA GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ (AFYONKARAHİSAR İLİ ÖRNEĞİ) PDF
Gürbüz OCAK, Yavuz KISA, Sibel YAZICI

EĞİTİM TARİHİ ARAŞTIRMALARINDA SÖZLÜ TARİH UYGULAMASI PDF
Mustafa GÜÇLÜ

(cc) BY
Bu çalışma Creative Commons Attribution 3.0 ile lisanslanmıştır.
Bu sürümü çeviren: Sönmez ÇELİK

FONT

BİLDİRİMLER
- Görüntüle
- Üye Ol

DERGİ İÇERİĞİ
Ara
Tümü
Ara

GÖZ AT
- Sayılara Göre
- Yazarlara Göre
- Başlığa Göre

BİLGİ
- Okuyucular İçin
- Yazarlar İçin

Türk Eğitim Bilimleri Dergisi
Kış 2013, 11(1), 26-41

LİSE TARİH DERS KİTAPLARINI DEĞERLENDİRME FORMUNUN GELİŞTİRİLMESİ*

Bülent AKBABA**

Öz

Bu çalışmanın amacı, lise tarih ders kitaplarını değerlendirmeye yönelik bir form geliştirmektir. Bu amaçla ilgili literatür taranmış ve elde edilen bulgular neticesinde 58 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur. Değerlendirme formunun kapsam geçerliğini belirleyebilmek amacıyla alınan uzman görüşleri neticesinde madde havuzundan 7 tane madde atılmıştır. Çalışma grubunu birinci uygulamada 341, ikinci uygulamada ise 99 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Değerlendirme formunun güvenirliğini tespit edebilmek için iç tutarlılık ve kararlılık düzeyleri hesaplanmıştır. Sonuç olarak lise tarih ders kitaplarını değerlendirme formunun bu amaca hizmet edebilecek geçerli ve güvenilir bir araç olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: lise, tarih, ders kitabı, değerlendirme formu, güvenirlik

Abstract

The aim of this study is to develop an evaluation form for high school history textbooks. For this purpose, related literature was scanned and a 58 item pool was created. So as to be able to determine the content validity of the evaluation form, 7 items were taken out of the item pool as a consequence of received expert opinions. Sample group is composed of 341 students for first application, 99 high school students for second. In order to assess the reliability of the evaluation form; level of internal consistency and determination level were calculated. As a result, high school history textbooks evaluation form that can serve this purpose can be said to be a valid and reliable tool.

Key Words: high school, history, textbook, evaluation form, reliability

---

* Bu çalışma 14-16 Haziran 2012 tarihinde Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde yapılan 2. Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Yazışma adresi: Yrd.Doç.Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ABD, akbaba@gazi.edu.tr

Giriş

Ders kitabı, bir eğitim programında yer alan hedef, içerik, öğretme-öğrenme süreci ile ölçme değerlendirme boyutlarına uygun olarak hazırlanmış, belirli düzeydeki öğrenciler için yazılan, öğrenmeyi ve anımsamayı kolaylaştıran, kolaydan zora uzanan, sistemli ilerleme ve gelişme sunan öğretim materyali olarak tanımlanabilir (Demirel ve Kıroğlu, 2005; Ocak ve Yurtseven, 2009).

Sınıf içi iletişimi belirleyen ve yönlendiren bir eğitim materyali olarak ders kitapları, tüm ülkelerin eğitim sistemleri içerisinde önemli roller üstlenmektedir. Bilgisayar ve görsel ürünlerdeki olağanüstü gelişme ve İnternetin yarattığı bilgi yoğunluğu ve derinliği bile ders kitabının temel fonksiyonunu radikal biçimde değiştirememiş görünmektedir (Kabapınar, 2003). Bilişim teknolojisindeki ve öğretim yaklaşımlarındaki değişime rağmen ders kitabının temel öğretim materyali olma işlevi devam etmekte, ders kitaplarıyla ilgili değişimin yönünün kitabın misyonundan ziyade kitabın basılı hâlinin dijital ortamlarda sunumuna yönelik olduğu görülmektedir.

Öğretim programı ile öğretmen ve öğrenci arasındaki en önemli iletişim kaynağı olan ders kitapları öğretmenin öğretmek istediklerini daha sistematik hâle getirmesine, öğrencinin de öğretmenin anlattıklarını istediği zaman ve yerde tekrar etmesine imkân veren, eğitim-öğretim sürecinde yer alan öğretim materyalleri içinde de en fazla kullanılanıdır (Ceyhan ve Yiğit, 2003; Küçükahmet, 2005; Adıbelli, 2007; Bağcı, 2007). Eğitim ve öğretim yaklaşımı ve müfredat değişikliğine rağmen ülkemizde pek çok öğretmen için ders kitabı hâlen dersin organizasyonu, etkinliklerin belirlenmesi ve değerlendirme aşaması için temel kaynak olma özelliğini sürdürmektedir.

Sadrettin Celâl Antel, "*Yeni terbiye nazariye ve metodlarının ruhunu kavrayamayanlara göre kitabın öğretimde önemi kalmamıştır*." der. Öğretimde kitaba tekelci bir yer verilmemesini, fakat ders kitabı olmadan da bir öğretimin yapılamayacağını; "*yeni terbiyede talebenin malumatı münfeil zihni vaziyette muallimin takririnden ve tek ders kitabından hazır olarak alması yerine birçok mütalaa kitaplarını tetkik ve mütalaa ederek fikri bir cihetle kazanması gerektiğini*" vurgular. Bu görüşler, özellikle Tarih ve Edebiyat dersleri için geçerlidir (Sakaoğlu, 1998: 150). Sadrettin Celal Antel'in ders kitabına yönelik bu değerlendirmesi günümüz eğitim sistemlerinin ders kitaplarına yönelik değerlendirmelerine ışık tutacak niteliktedir.

Çağdaş dünyanın "İyi bir ders kitabı nasıl olmalıdır?" sorusuna verdiği yanıt, pedagojik anlamda öğrenci merkezli, öğrencide bir sistematik dâhilinde belirli beceriler üretmeyi hedefleyen, öğrencinin bireysel düşünce ve değer yargısını özgürce üretmesine olanak tanıyan bir nitelik göstermektedir (Kabapınar, 2003: 333). Çağdaş dünyanın iyi ders kitabı kriterleri yapılandırmacı yaklaşımın felsefesiyle tutarlılık göstermektedir. Yapılandırmacı yaklaşımın doğasında ders kitabının yeri tartışma konusu olmakla birlikte, eğer ders kitabı kullanılacaksa ders kitapları; mutlak bilginin bulunduğu ve öğrenene bilgiyi aktaran konumunda değil, öğrenenlerin bilgiyi yapılandırmaları esnasında yardımcı olacak nitelikte hazırlanmalı, öğrencileri araştırmaya yönlendirecek bir niteliğe,

açık ve anlaşılır bir dile sahip olmalı, öğretmene ve öğrenciye rehber konumunda olmalıdır (Keleş, 2001; Ocak ve Yurtseven, 2009).

Ders kitapları içinde özel bir yere sahip olan tarih ders kitapları her zaman kaleme alındığı dönemin politik atmosferinin etkisinde kalmış, hatta hükümetlerin kendi politikalarını meşru kılmalarında hedef tahtası olmuştur (Hayta ve Karabağ, 2003). Alfred de Vigny "*Asıl iktidarın kitapta olduğunu gördükten sonra, hükümdarlar da kaleme sarılıp kitap yazmaya başladılar.*" diyerek kitabın büyüleyici zenginlikteki gücünü vurgulamaktadır (Ergin ve Gözütok, 1996: 77). Bu gücü kullanmak isteyen iktidar sahiplerinin önemli araçlarından bir tanesi ders kitapları olmuştur. Almanya'da ders kitabı inceleme araştırmalarının başlatıcısı olan Georg Eckert'e göre, insan gelişiminin belirleyici aşamalarında kullanılan okul kitapları, gençlerin tarihsel imgelemi ve değerler evreni üzerinde kalıcı bir etki bırakmakta, hatta tüm bir yaşam boyunca onları biçimlendirebilmektedir. Bu nedenle, okul kitaplarının sürekli propaganda amaçlı kullanımlarında şaşırtıcı bir yan yoktur (Copeaux, 2000).

Ders kitapları içinde özel bir yere sahip olan tarih ders kitapları köklerimizi, belirli bir yerde niçin ve nasıl yaşadığımızı, bu yerin nasıl tanımlanıp nitelendirilebileceğini, bir başka deyişle gerçekte kim olduğumuzu açıklamaya çalışmaktadır (Pingel, 2003). Bu kitaplar, toplumların ortak hafızalarını yansıtan materyaller olmanın yanında, toplumun hâkim görüşünü, geçmişini, ideolojisini, değer ve inanç sistemini de yansıtmaktadır (Pingel, 2003; Kabapınar, 2003; Demircioğlu, 2009).

Yapısındaki problemlere rağmen öğrencilerin ve öğretmenlerin çoğu için tarih ders kitapları geçmişin tam ve doğru bir anlatısı olma özelliği taşımaktadır (Kobrin, 1996). Zengin bir literatürün kısa bir özeti olarak sunulan tarih ders kitapları lise öğrencilerinin çoğunluğu açısından ders ve sınavlara hazırlık için en önemli yazılı kaynak olma özelliğini sürdürmektedir. İsrail, Filistin ve Avrupa'nın 27 ülkesinden 32 bin öğrencinin katıldığı Gençlerin Tarih Bilinci Üzerine Karşılaştırmalı Avrupa Projesi'nin sonuçlarına göre, tarih derslerinin nasıl verildiğine dair öğrenci ve öğretmen görüşlerinde ortalamanın en yüksek olduğu grubun (öğrenci ort.=3,65; öğretmen ort.=3,91) ders kitabı ve/veya basılı malzeme kullanmak olduğu, tarihin ders içi ve ders dışı sunum araçlarının güvenilirliği ve keyif vericiliği üzerine öğrenci değerlendirmesinde ise ders kitaplarının güvenilirliği sekiz değişken içinde 3,18 ortalama ile altıncı, keyif vericiliği ise 2,43 ortalama ile sonuncu olmuştur (Tekeli, 1998). Bu sonuçlar ders kitabının dersin temel öğretim materyali olma özelliğini koruduğu, bununla birlikte orta düzeyde güvenilir bulunduğu ama keyif vermediği şeklinde yorumlanabilir.

Koullapis'e (1998) göre, bilgiyle dolu dünyamızda ders kitapları var olan bir düşünceyi sonuç olarak iyileştirebilecekleri gibi, kötüleştirebilirler de. Belirgin bir değere ve evrensel bir kabule rağmen ders kitaplarının ciddi problemleri mevcuttur (Kobrin, 1996). Bu bağlamda ülkemizde de ders kitapları hem eğitim problemlerinin kısmen bir sorumlusu, hem de çözücüsü olarak görülmektedir (Safran ve Ata, 2003). Genç kuşakların iyi birer vatandaş olmaları konusunda kendisine önemli bir misyon yüklenen lise tarih kitapları içeriğinin yoğunluğu, toplumun tüm kesimlerinin tarih ders kitapları konusundaki uzmanlığı, görüş bildirmesi ve olayın politize edilmesi, konunun asıl uzmanlarının salt tarih, eğitim bilimi ve tarih eğitimi alanında yaptıkları yeni araştırmalarının sonuçlarının lise tarih ders kitaplarına yansıtılamaması (Meraç, 2006) gibi sebeplerden ötürü eğitim problemlerinin nedenlerinden biri olmaya devam etmektedir.

Ortaya atılan yeni kuramlar ve bilimsel çalışmalar ders kitaplarının daha nitelikli bir hâle getirilmesi gerektiğini bir problem olarak önümüze koymaktadır. Bu problem ders kitaplarının tüm boyutlarıyla değerlendirilmesi ve bu değerlendirmeler ışığında yeniden oluşturulması ile çözülebilir (Adıbelli, 2007; Güzel, Oral ve Yıldırım, 2009). Ders kitaplarının içerik ve tasarımıyla ilgili herkesin hemfikir olduğu bir kriterler listesi oluşturulamamakla birlikte, ders kitaplarının şekil ve içerik yönünden incelenebildiği kontrol listeleri hazırlanmaktadır (Safran ve Ata, 2003: 346). Avrupa Birliği'nce düzenlenmiş olan "Tarih ve Sosyal Bilgiler: Ders Kitabı Analizlerinde Metodoloji" konulu toplantının sonunda çeşitli ülke temsilcilerinin oluşturduğu üç grubun "Ders kitabı analizleri nasıl yapılmalıdır? Bir ders kitabında nelere dikkat edilmelidir?" sorularına yönelik olarak hazırladıkları raporlar tarih ders kitaplarının değerlendirilmesi konusunda çeşitli kriterler ortaya koymuştur (Karabağ, 2003). Stradling (2003: 241) ders kitaplarını değerlendirmeye yönelik soruları üç ana kategori altında düzenlemiştir: Ders kitaplarının içeriğini ve pedagojisini değerlendirmeye yönelik sorular; ders kitaplarının hakiki özelliklerine odaklı sorular, ders kitaplarının yazılma, yayımlanma ve kullanılma süreçlerinde yer almamakla birlikte bu süreçleri etkileyen dışsal faktörlere yönelik sorular. Euroclio iyi bir tarih ders kitabının özelliklerini sıralayarak konunun muhatapları için bir kontrol listesi oluşturmuştur (Tarih Vakfı, 2004).

Ülkemizde ders kitaplarının onay makamı olarak çalışan MEB Talim ve Terbiye Kurulu, ders kitaplarının değerlendirilmesine yönelik esasları 12.09.2012 tarih ve 28409 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği (T.C. Başbakanlık, 2012) ile belirlemiştir. Ders kitapları ile ilgili alanyazının ve TTKB'nin ders kitabı değerlendirme ölçütlerinin ışığında farklı derslere ait ders kitaplarının değerlendirme ölçekleri oluşturulmuş (Çepni, Ayvacı ve Keleş, 2001; Semerci, 2004; Yağbasan vd. 2005; Kete ve Acar, 2007; Karabacak ve Turan, 2007) bu ölçeklerin veri toplama aracı olarak kullanıldığı çeşitli araştırmalarla farklı derslere ait kitaplar değerlendirilmiş bu araştırmaların sonucunda ders kitaplarının iyileştirilmesine yönelik öneriler sunulmuştur.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, tarih öğretmenleri, lise öğrencileri ve bu alanda araştırma yapan bireyler için tarih ders kitaplarının yeterliliğini ve kalitesini ortaya koyacak kriterler belirlemek ve bu kriterlerin geçerliğini, güvenirliğini kanıtlayarak tarih ders kitaplarını değerlendirmeye yönelik nitelikli ve işlevsel bir değerlendirme formu geliştirmektir.

Yöntem

Çalışma Grubu

Lise tarih ders kitaplarının değerlendirilmesine yönelik bir formun geliştirilmesinde akademisyenler, ders kitabı yazarları, öğretmenler, öğretmen adayları, veliler ve lisede bu dersi alan öğrencilerin görüşlerinden faydalanılabilir. Bu araştırmada lise tarih ders kitapları ile ilgili yapılacak araştırmaların en önemli paydaşlarından biri olan lise öğrencilerinden bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Araştırmanın ilk uygulamasındaki çalışma grubunda; 2011-21012 eğitim-öğretim yılında Ankara Şentepe Lisesinde öğrenim gören 146, Ahmet Yesevi

Lisesinde öğrenim gören 195 öğrenci yer almıştır. Çalışma grubundaki öğrencilerden 216'sı kız, 125'i erkek öğrencidir. Bu öğrencilerin 91'i 9. sınıfta, 87'si 10. sınıfta, 85'i 11. sınıfta ve 78 tanesi de 12. sınıfta öğrenim görmektedir.

Değerlendirme formunun test tekrar test yöntemiyle kararlılığını belirleyebilmek amacıyla yapılan ikinci uygulamadaki çalışma grubunda ise ilk uygulamaya katılan ve ikinci uygulamaya da gönüllü olarak katılmak isteyen, 2011-21012 eğitim-öğretim yılında Ankara Şentepe Lisesinde öğrenim gören 46, Ahmet Yesevi Lisesinde öğrenim gören 53 öğrenci yer almıştır. Bu gruptaki öğrencilerden 68'i kız, 31'i erkek öğrencidir. Bu öğrencilerin 18'i 9. sınıfta, 28'si 10. sınıfta, 31'i 11. sınıfta ve 22 tanesi de 12. sınıfta öğrenim görmektedir.

Değerlendirme Formunun Geliştirilme Süreci

Lise tarih ders kitaplarını değerlendirme formunun geliştirilmesinde ilk olarak alanyazın (Ergin ve Gözütok, 1996; Özbaran, 1998; Keleş, 2001; Stradling, 2003; Pingel, 2003, Karabağ, 2003; Ceyhan ve Yiğit, 2003; Demirel ve Kıroğlu, 2005) incelenmiştir. Alanyazından edinilen bilgiler ışığında araştırmacı tarafından tarih ders kitaplarının fiziksel tasarım, eğitsel tasarım, dil, anlatım ve imla, görsel materyal kullanımı, ölçme ve değerlendirme boyutlarına yönelik 58 maddelik madde havuzu oluşturulmuştur. Oluşturulan maddelerin karşısına öğrencilerin maddelerdeki ifadeleri değerlendirme düzeylerini belirlemek üzere beşli seçenek sunulmuştur. Değerlendirme formunda lise tarih ders kitapları ile ilgili kriterler olumlu veya olumsuz bir cümle hâline getirilmeden sunulmuş, kitabın değerlendirilmesinde bu ifadelere verilen cevapların puanlarının toplanarak genel bir değerlendirme yapılabilmesine de imkân sağlanmıştır. Tarih ders kitabındaki değerlendirme kriterlerinin puanlanması (1) Çok Kötü, (2) Kötü, (3) Orta, (4) İyi, (5) Çok İyi şeklinde belirlenmiştir. Bu aşamadan sonra değerlendirme formunun kapsam geçerliği belirlenmeye çalışılmıştır. Kapsam geçerliği, ölçme aracı içindeki maddeler veya soruların ölçme aracının ölçmeyi amaçladığı konuları dengeli bir şekilde temsil etme derecesidir. Bu temsil etme derecesi, ancak ölçülmek istenen özelliğin iyi örneklenmesi ile mümkündür. Kapsam geçerliğini belirlemede ölçme aracını oluşturan kişinin kendi değerlendirmesi yanıltıcı olabileceğinden, bu konuda alan uzmanlarından görüş alınması gerekir (Tavşancıl, 2006). Taslak hâline getirilmiş maddeler tarih öğretimi alanında çalışan üç öğretim üyesine ve iki tarih öğretmenine, bir dil bilim uzmanına ve bir ölçme ve değerlendirme uzmanına sunularak kapsam geçerliği için uzman görüşü alınmıştır.

Bu aşamada, uzmanlar 7 maddenin gerekli olmadığını, dört maddenin ise dil ve anlatım açısından düzenlenmesinin gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca ders kitabının temel özelliklerinin (fiziksel tasarım, eğitsel tasarım, dil, anlatım ve imla, görsel materyal kullanımı, ölçme ve değerlendirme) ayrı başlıklar altında sunulmasının gerek formun güvenirlik analizleri gerekse ders kitaplarını değerlendirme işlemlerinde avantaj sağlayacağı konusunda görüş bildirmişlerdir. Yapılan eleştiriler göz önünde bulundurularak formdaki ifadelerden yedi tanesi çıkarılıp, dört tanesi düzenlenerek lise tarih ders kitaplarını değerlendirme formunun taslak hâli 51 maddeye düşürülmüştür. Taslak hâline getirilmiş olan değerlendirme formu, çalışma grubuna derslerine giren tarih öğretmenleri vasıtasıyla bir ders saati içerisinde gönüllülük esası ön planda tutularak uygulanmıştır. Değerlendirme formunun kararlılığını belirleyebilmek amacıyla dört hafta sonra aynı form ilk uygulamaya katılan ve ikinci uygulamaya da gönüllü olarak katılmak isteyen öğrencilerden oluşan gruba yeniden uygulanmıştır. Elde edilen

veriler, istatistiksel yollardan değerlendirme formunun güvenirlik analizlerini yapmak üzere SPSS 15.0 for Windows programına yüklenmiştir.

Verilerin Analizi

Çalışma grubundan elde edilen verilerin SPSS 15.0 for Windows programında güvenirlik analizi yapılmıştır. Öncelikle ders kitabı değerlendirmesindeki her bir boyuta yönelik maddelerin madde-toplam korelasyonu belirlenmiştir. Madde-toplam puan korelasyonu, test maddelerinden alınan puanlar ile toplam puan arasındaki ilişkiyi açıklar. Madde-toplam korelasyonunun pozitif ve yüksek olması, maddelerin benzer davranışları örneklediğini ve testin iç tutarlılığının yüksek olduğunu gösterir. Madde toplam korelasyonu .30 ve daha yüksek olan maddelerin, bireyleri iyi derecede ayırt ettiği söylenebilir (Büyüköztürk, 2007: 171). İkinci aşamada ise değerlendirme formunun kararlılığını belirleyebilmek amacıyla test tekrar test yöntemiyle dört hafta arayla yapılan iki ölçüm arasındaki korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Bu uygulamalardan elde edilen puanlarla hesaplanan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı, aracın kararlılık anlamındaki güvenirliğini verir ve güvenirlik katsayısı olarak kullanılır (Turgut ve Baykul, 2010: 122). Ölçmenin aynı kişiler üzerinde, benzer koşullarda belirli bir süre aralığıyla tekrar uygulanması ve aynı kişilerin bu iki uygulamada aldıkları puanlar arasındaki ilişkiye bakılarak güvenirlik tahmin edilmesi yöntemine test tekrar test yöntemi ile güvenirlik tahmini denir. Ölçme aracının, ölçülen özellik ve koşullar değişmedikçe kararlı ölçüler verme özelliği o aracın güvenirliğini gösterir. Bir test, katılımcılara cevapları hatırlamalarını önlemek amacıyla birkaç hafta ara ile benzer koşullarda tekrar uygulandığında aynı kişilerin testin bu iki uygulamasında elde ettikleri puanlar arasındaki korelasyon, tekrarlanan uygulamalarda elde edilen ölçüler bakımından sıralamanın ne ölçüde kararlı olduğunu, ne derecede bir değişmezlik gösterdiğini anlatan kullanışlı bir ölçüdür (Özçelik, 2010).

Bulgular ve Yorum

Lise Tarih Ders Kitaplarını Değerlendirme Formu'nun güvenirlik analizleri kapsamında, ders kitabı değerlendirme formunun 5 alt boyutuna (fiziksel tasarım, eğitsel tasarım, görsel materyal kullanımı, dil, anlatım ve imla, ölçme ve değerlendirme) yönelik madde-toplam korelasyonları hesaplanmıştır. Ayrıca formun kararlılık düzeyini belirleyebilmek amacıyla test-tekrar test güvenirliği hesaplanmıştır. Bu bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 1

Lise Tarih Ders Kitabı Değerlendirme Formu Fiziksel Tasarım Boyutundaki Maddelerin Madde-Toplam Puanları Düzeltilmiş Korelasyon Analizi (N=341)

Madde	r
M1. Tarih ders kitabının kullanışlı ve sağlam olması	.47
M2. Kitabın tasarımının ilgi çekiciliği (sayfa düzeni, renkler, görseller, baskı kalitesi)	.52

M3. Kitabın genel görünümünün okuma ve inceleme isteği uyandırması	.47
M4. Yazı tipi, boyutu, sayfaya düşen satır sayısı, görsellerin sayfaya yerleştirilme düzeni	.45
M5. Organizasyon şemasının kitabın kullanımı hakkında öğrenciye yol göstermesi	.37

Tablo 1'e göre lise tarih ders kitaplarını değerlendirme formunun fiziksel tasarım boyutundaki maddelerin madde-toplam düzeltilmiş korelasyon katsayıları 0.37 ile 0.52 arasında değişmektedir. Ölçeğin toplanabilirlik özelliğinin bozulmaması için madde ile bütün arasındaki korelasyon katsayısının negatif olmaması ve 0.25 değerinden büyük olması beklenir (Kayış, 2006: 412). Fiziksel tasarım boyutundaki maddelerin madde-toplam korelasyon katsayıları bu şartları sağlamaktadır. Lise tarih ders kitaplarını değerlendirme formunun eğitsel tasarım boyutundaki maddelerin madde-toplam puanları düzeltilmiş korelasyon analizi sonuçları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2

Lise Tarih Ders Kitabı Değerlendirme Formu Eğitsel Tasarım Boyutundaki Maddelerin Madde-Toplam Puanları Düzeltilmiş Korelasyon Analizi (N=341)

Madde	**r**
M6. Sözlük bölümünün doğruluğu ve yeterliliği	.34
M7. Kitapta kullanılan yazılı ve görsel materyallerin dipnotlarının (aktarılan bilginin hangi kaynaktan alındığına dair açıklama) verilmesi	.37
M8. Kitabın yazımında kullanılan yazılı ve görsel kaynakların kaynakçada gösterilmesi	.44
M9. Ders kitabının farklı yöntem, teknik ve etkinliklerin uygulanmasına olanak sağlaması	.55
M10. Ders kitabında kullanılan kaynakların sayı ve kalitesi	.48
M11. Ders kitabında öğrenci seviyesine uygun araştırma, inceleme ve gözlemlere yer verilmesi	.53
M12. Konuların siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik olayların birlikte verildiği bütüncül bir bakış açısıyla ele alınması	.45
M13. Ders kitabının sosyal bilimlerin ortaya koyduğu yeni bilgileri, araştırma sonuçlarını ve farklı bilim insanlarının bakış açılarını yansıtması	.60
M14. Ders kitabının millî kimlik ve vatandaşlık bilinci kazandırması	.59
M15. Bilginin öğrenci tarafından yapılandırılmasına yönelik etkinliklerin yer alması	.59
M16. Bilginin inşa edilebilmesi için farklı materyallerin (karikatür, tablo, edebî ürünler vb.) çözümlenmesine yönelik uygulamalara yer verilmesi	.61
M17. Metinler ile görsel materyallerin uyumu	.53
M18. Her ünitenin ve bölümün başında öğrenciyi motive edici, düşünmeye ve araştırmaya sevk edici unsurların yer alması	.65
M19. Kullanılan kavramların öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal özelliklerine uygunluğu	.58
M20. İçeriğin hazırlanması ve sunumunun farklı öğrenme biçimlerine ve stillerine hitap etmesi	.61
M21. Edebî ürünler kullanılarak içeriğin zenginleştirilmesi	.55
M22. Ders kitabının öğrencilerin birinci ve ikinci elden kaynakları kullanacağı etkinlikler sunarak tarihçilik becerilerini geliştirmesi	.63
M23. Konuların işlenişinde öğrencilerin gelişim basamaklarının dikkate alınması	.55
M24. Ders kitabının üst düzey düşünme becerilerini (problem çözme, eleştirel düşünme vb.) geliştirmeye katkısı	.60
M25. Ders kitabının küresel bir bilinç kazandırması	.63

M26. Tarih biliminin diğer bilim dallarıyla ilişkilerinin ders kitabına yansıtılması	.56
M27. Ders kitabının öğrencilerin kendi tarih anlayışlarını oluşturmalarına katkı sağlaması	.63
M28. Ders kitabındaki içeriğin kronolojik olarak sunulmasının konuların daha rahat kavranmasına katkısı	.49
M29. Tarihsel olayları, o olayları yaşamış kişilerin aktarımlarıyla sunması	.56
M30. Ders kitabının öğrencilere karşılaştırmalı bir bakış açısı kazandırması	.61
M31. Ders kitabının zaman ve kronolojiyi, süreklilik ve değişimi algılamaya katkısı	.56
M32. Ders kitabının öğrencinin geçmişe ilgisini uyandırması	.55

Tablo 2'ye göre lise tarih ders kitaplarını değerlendirme formunun eğitsel tasarım boyutundaki maddelerin madde-toplam düzeltilmiş korelasyon katsayıları 0.34 ile 0.65 arasında değişmektedir. Bu değerler eğitsel tasarım ile ilgili maddelerin kendi içlerinde tutarlılık gösterdiği şeklinde yorumlanabilir. Lise tarih ders kitaplarını değerlendirme formunun görsel materyal kullanımı boyutundaki maddelerin madde-toplam puanları düzeltilmiş korelasyon analizi sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3

Lise Tarih Ders Kitabı Değerlendirme Formu Görsel Materyal Kullanımı Boyutundaki Maddelerin Madde-Toplam Puanları Düzeltilmiş Korelasyon Analizi (N=341)

Madde	**r**
M33. Görsel ögelerin doğru, güncel ve öğretim için yararlı olabilecek nitelikte sunulması	.61
M34. Görsel ögelerin, öğrencilerin bilişsel özelliklerine uygunluğu	.59
M35. Görsel ögelerin mesaj aktarımına katkıda bulunması	.57
M36. Görsel ögelerin boyutlarının amaca hizmet edecek ölçülerde olması	.62
M37. Görsel materyallerin türlerine göre ayırt edilmesi ve numaralandırılması	.60
M38. Görsel materyallerin başlıkları, alt yazılarının varlığı ve tutarlılığı	.52
M39. Kavramlar arası ilişkileri göstermek amacıyla, kavram haritaları, kavram karikatürleri ve kavram ağlarının kullanılması	.51
M40. Yazılı belgelere ihtiyaç duymadan bilgiye ulaşmayı sağlayacak görsel materyallerin kullanılması	.57

Tablo 3'e göre lise tarih ders kitaplarını değerlendirme formunun görsel materyal kullanımı boyutundaki maddelerin madde-toplam düzeltilmiş korelasyon katsayıları 0.51 ile 0.62 arasında değişmektedir. Bu boyuttaki maddelerin tümü 0.25 değerinden daha yüksek korelasyon vermekte ve kendi içlerinde tutarlılık göstermektedir. Lise tarih ders kitaplarını değerlendirme formunun dil, anlatım ve imla boyutundaki maddelerin madde-toplam puanları düzeltilmiş korelasyon analizi sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4

Lise Tarih Ders Kitabı Değerlendirme Formu Dil, Anlatım ve İmla Boyutundaki Maddelerin Madde-Toplam Puanları Düzeltilmiş Korelasyon Analizi (N=341)

Madde	r
M41. Öğrencilerin yaşına ve kişisel özelliklerine uygun dil ve cümle yapısının kullanılması	.44
M42. Ders kitabının imla ve dil bilgisi kurallarına uygunluğu	.55
M43. Yabancı sözcüklerin, Türkçe okunuşları ile birlikte verilmesi	.59
M44. Ders kitabındaki metinlerin cümle yapısı ve anlaşılırlığı	.60
M45. Ders kitabının öğrencilerin kelime haznelerine katkısı	.55

Tablo 4'e göre lise tarih ders kitaplarını değerlendirme formunun dil, anlatım ve imla boyutundaki maddelerin madde-toplam düzeltilmiş korelasyon katsayıları 0.44 ile 0.60 arasında değişmektedir. Bu boyuttaki maddelerin tümü 0.25 değerinden daha yüksek korelasyon vermekte ve kendi içlerinde tutarlılık göstermektedir. Lise tarih ders kitaplarını değerlendirme formunun ölçme ve değerlendirme boyutundaki maddelerin madde-toplam puanları düzeltilmiş korelasyon analizi sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5

Lise Tarih Ders Kitabı Değerlendirme Formu Ölçme ve Değerlendirme Boyutundaki Maddelerin Madde-Toplam Puanları Düzeltilmiş Korelasyon Analizi (N=341)

Madde	r
M46. Ders kitabındaki soruların anlaşılırlığı	.58
M47. Değerlendirme sorularının öğrencilerin bilgi birikimine uygunluğu	.59
M48. Değerlendirme sorularının öğrencileri düşünmeye, tartışmaya ve araştırmaya teşvik etmesi	.61
M49. Ders kitabında öğrencilerin kendisini ve arkadaşlarını değerlendirmesine imkân sağlayan tekniklere yer verilmesi	.58
M50. Değerlendirme sorularının farklı türlerden (çoktan seçmeli, eşleştirme, boşluk doldurma, açık uçlu, doğru-yanlış, bulmaca vd.) oluşması	.55
M51. Ünite sonunda verilen değerlendirme sorularının, ünite süresince yer alan kazanımları ölçecek yeterlilikte olması	.55

Tablo 5'e göre lise tarih ders kitaplarını değerlendirme formunun ölçme ve değerlendirme boyutundaki maddelerin madde-toplam düzeltilmiş korelasyon katsayıları 0.55 ile 0.61 arasında değişmektedir. Bu değerler ölçme ve değerlendirme ile ilgili maddelerin kendi içlerinde tutarlılık gösterdiği şeklinde yorumlanabilir. Tarih ders kitaplarını değerlendirme formunun beş alt boyutunda da madde-toplam korelasyonlarının kendi içlerinde tutarlılık gösterdikleri belirlenmiştir.

Bundan sonraki aşamada tarih ders kitaplarını değerlendirme formunun beş alt boyutunda yer alan maddelerin kararlılık düzeylerini belirleyebilmek amacıyla yapılan test tekrar test sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 6

Değerlendirme Formundaki Fiziksel Tasarım Boyutunun Test-Tekrar Test Sonuçları

Madde	**r**	**Madde**	**r**
M1	.662**	M4	.642**
M2	.642**	M5	.559**
M3	.495**	Fiziksel Tasarım Boyutu	.630**
N= 341 / 99; *=p<0.05: **=p<0.01			

Tablo 6'ya göre fiziksel tasarım boyutundaki beş maddenin test tekrar test sonuçlarından elde edilen korelasyon katsayıları .495 ile .662 arasında değişmektedir. Fiziksel tasarım boyutunun toplamına yönelik korelasyon katsayısı ise .630'dur. Bu boyuttaki her bir ilişkinin orta düzeyde, anlamlı ve pozitif olduğu görülmektedir (p<0.01). Tarih ders kitaplarını değerlendirme formunun eğitsel tasarım boyutunda yer alan maddelerin test tekrar test sonuçları Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7.

Değerlendirme Formundaki Eğitsel Tasarım Boyutunun Test-Tekrar Test Sonuçları

Madde	**r**	**Madde**	**r**
M6	.414**	M20	.427**
M7	.468**	M21	.486**
M8	.659**	M22	.514**
M9	.636**	M23	.653**
M10	.631**	M24	.584**
M11	.666**	M25	.391**
M12	.585**	M26	.492**
M13	.364**	M27	.510**
M14	.486**	M28	.362**
M15	.615**	M29	.478**
M16	.695**	M30	.663**
M17	.551**	M31	.615**
M18	.527**	M32	.659**
M19	.577**	Eğitsel Tasarım Boyutu	.619**
N= 341 / 99; *=p<0.05: **=p<0.01			

Tablo 7'ye göre eğitsel tasarım boyutundaki yirmi yedi maddenin test tekrar test sonuçlarından elde edilen korelasyon katsayıları .362 ile .695 arasında değişmektedir. Eğitsel tasarım boyutunun toplamına yönelik korelasyon katsayısı ise .619'dur. Bu boyuttaki her bir ilişkinin orta düzeyde, anlamlı ve pozitif olduğu görülmektedir (p<0.01). Tarih ders kitaplarını değerlendirme formunun görsel materyal kullanımı boyutunda yer alan maddelerin test tekrar test sonuçları Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8.

Değerlendirme Formundaki Görsel Materyal Kullanımı Boyutunun Test-Tekrar Test Sonuçları

Madde	**r**	**Madde**	**r**
M33	.331**	M38	.662**
M34	.632**	M39	.544**
M35	.406**	M40	.573**
M36	.699**	Görsel Materyal Kullanımı Boyutu	.524**
M37	.532**		
N= 341 / 99; *=p<0.05: **=p<0.01			

Tablo 8'e göre görsel materyal kullanımı boyutundaki sekiz maddenin test tekrar test sonuçlarından elde edilen korelasyon katsayıları .331 ile .699 arasında değişmektedir. Eğitsel tasarım boyutunun toplamına yönelik korelasyon katsayısı ise .524'tür. Bu boyuttaki her bir ilişkinin orta düzeyde, anlamlı ve pozitif olduğu görülmektedir (p<0.01). Tarih ders kitaplarını değerlendirme formunun dil, anlatım ve imla boyutunda yer alan maddelerin test tekrar test sonuçları Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9.

Değerlendirme Formundaki Dil, Anlatım ve İmla Boyutunun Test-Tekrar Test Sonuçları

Madde	**r**	**Madde**	**r**
M41	.603**	M44	.668**
M42	.574**	M45	.683**
M43	.467**	Dil, Anlatım ve İmla Boyutu	.576**
N= 341 / 99; *=p<0.05: **=p<0.01			

Tablo 9'a göre dil, anlatım ve imla boyutundaki beş maddenin test tekrar test sonuçlarından elde edilen korelasyon katsayıları .467 ile .683 arasında değişmektedir. Dil, anlatım ve imla boyutunun toplamına yönelik korelasyon katsayısı ise .576'dır. Bu boyuttaki her bir ilişkinin orta düzeyde, anlamlı ve pozitif olduğu görülmektedir (p<0.01). Tarih ders kitaplarını değerlendirme formunun ölçme ve değerlendirme boyutunda yer alan maddelerin test tekrar test sonuçları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10.

Değerlendirme Formundaki Ölçme ve Değerlendirme Boyutunun Test-Tekrar Test Sonuçları

Madde	**r**	**Madde**	**r**
M46	.378**	M50	.585**

M47	.504**	M51	.393**
M48	.466**	Ölçme ve Değerlendirme Boyutu	.473**
M49	.439**		
N= 341 / 99; *=p<0.05: **=p<0.01			

Tablo 10'a göre ölçme ve değerlendirme boyutundaki altı maddenin test tekrar test sonuçlarından elde edilen korelasyon katsayıları .378 ile .585 arasında değişmektedir. Ölçme ve değerlendirme boyutunun toplamına yönelik korelasyon katsayısı ise .473'tür. Bu boyuttaki her bir ilişkinin orta düzeyde, anlamlı ve pozitif olduğu görülmektedir ($p<0.01$).

Hesaplanan korelasyon katsayılarına göre formu oluşturan beş temel boyutun tümünde ve maddeler arasında pozitif yönde ve orta düzeyde korelasyon hesaplanmıştır. Bu durum test tekrar test yöntemiyle iki uygulamadan elde edilen sonuçların kararlılığını ortaya koymaktadır.

Sonuçlar

Bu araştırmada, lise tarih ders kitaplarının değerlendirilmesinde kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir değerlendirme formunun geliştirilmesi amaçlanmıştır. Form, fiziksel tasarım, eğitsel tasarım, görsel materyal kullanımı, dil, anlatım, imla ve ölçme ve değerlendirme boyutlarını kapsayan 51 maddeden oluşturulmuştur. Formun kapsam geçerliği için uzman görüşü alınmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda düzenlenen değerlendirme formunun güvenirliğini belirleyebilmek amacıyla formdaki 5 temel boyuta yönelik madde-toplam korelasyonları ve test tekrar test yöntemiyle formdaki 5 temel boyuta yönelik kararlılık katsayıları hesaplanmıştır.

Değerlendirme formundaki beş temel boyutta yer alan maddelerin madde-toplam korelasyon katsayıları pozitiftir ve 0.25 değerinden büyüktür. Madde-toplam korelasyonlarının pozitif ve yüksek olması testin iç tutarlılığının yüksek olduğunu gösterir.

Test-tekrar test güvenilirliğini belirleyebilmek amacıyla dört haftalık arayla yapılan iki uygulamadan elde edilen sonuçlara göre formun beş alt boyutunda da maddeler arasında pozitif yönde ve orta düzeyde korelasyon mevcuttur. Bu durum tarih ders kitaplarını değerlendirme formunun beş temel boyutunun da kararlılığını ortaya koymaktadır.

Bir ölçme aracının güvenirliği için aranılan iki temel ölçüt, "değişik zamanlarda elde edilen puanlar arasındaki tutarlılık" ve "aynı zamanda elde edilen puanlar arasındaki tutarlılık" olarak açıklanabilir (Büyüköztürk, 2007). Lise tarih ders kitaplarını değerlendirme formunda bu iki temel ölçüt karşılanmıştır. Bu sonuçlar lise tarih ders kitaplarını değerlendirme formunun bu amaca hizmet edecek geçerli ve güvenilir bir araç olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Kaynaklar

Adıbelli, S. (2007). *Yeni programa göre hazırlanan lise 1 fizik ders kitabının eğitsel, görsel, di ve anlatım yönünden incelenmesi*, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Bağcı, H. (2007). *Dokuzuncu sınıf bilgi ve iletişim teknolojileri ders kitabının görsel tasarım ilkelerine göre değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Ceyhan, E. ve Yiğit, B.(2003). *Konu alanı ders kitabı incelemesi*, Ankara: Anı Yayıncılık.

Copeaux, E. (2000). *Tarih ders kitaplarında (1931-1993) Türk tarih tezinden Türk-İslam Sentezine.* (Çev. A. Berktay). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Çepni, S., Ayvacı, H.F. ve Keleş, E. (2001) Fizik ders kitaplarını değerlendirme ölçeği geliştirmek için örnek bir çalışma. *Mili Eğitim Dergisi*, 152, 27-33.

Demircioğlu, İ.H. (2009). Tarih ders kitaplarının demokrasi eğitimi açısından değerlendirilmesi: tarih öğretmenlerinin görüşleri, *I. Uluslararası Avrupa Birliği, Demokrasi, Vatandaşlık ve Vatandaşlık Eğitimi Sempozyumu*, Uşak Üniversitesi.

Demirel, Ö. ve Kıroğlu, K. (2005). *Konu alanı ders kitabı incelemesi*. Ankara: Öğreti.

Ergin, A. ve Gözütok, D. (1996). İlköğretim ders kitaplarının değerlendirilmesi (hayat bilgisi örneği). İçinde. *Türkiye'de ve Almanya'da İlköğretim Ders Kitapları*. Ankara: Türk-Alman Kültür İşleri Kurulu.

Güzel, H., Oral, İ. ve Yıldırım, A. (2009). Lise II fizik ders kitabının fizik öğretmenleri tarafından değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi,* 27, 133-142.

Hayta, N. ve Karabağ, Ş.G. (2003). Tarih ders kitapları nasıl analiz edilmelidir? İçinde: N.Hayta (Ed.), *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kabapınar, Y. (2003). Bir Öğretim Materyali Olarak Hayat Bilgisi Ve Sosyal Bilgiler Ders Kitapları. İçinde: C. Öztürk ve D. Dilek (Ed.), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Karabacak, N. ve Turan, İ. (2007). İlköğretim birinci kademe sosyal bilgiler ders kitaplarının sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarına göre bir değerlendirmesi, *Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*. 16, 209-233.

Karabağ, G. (2003). Tarih Ders Kitabı Kriterleri. İçinde: N.Hayta (Ed.), *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kayış, A. (2006). Güvenilirlik Analizi. İçinde: Ş.Kalaycı (Ed.), *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

Keleş. E. (2001). *Fizik ders kitaplarını değerlendirme ölçeği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Kete, R. ve Acar, N. (2007). Lise 2 biyoloji ders kitapları üzerine öğrenci tutumlarının analizi, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15, 221-230.

Kobrin, D. (1996). *Beyond the textbook teaching history using documents and primary sources.* Portsmouth: Heinemann.

Koullapis, L.G (1998). Türkiye'de Tarih Ders Kitapları Ve Unesco'nun Önerileri. İçinde: S. Özbaran (Haz.), *Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları*. İzmir: Dokuz Eylül Yayınları.

Küçükahmet, L. (2005). *Öğretimde planlama ve değerlendirme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Meraç, H. (2006). *Lise tarih ders kitaplarının içerik ve yöntem açısından analizleri.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Ocak, G. ve Yurtseven, R. (2009). Beşinci sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarının yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına göre değerlendirilmesi, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 12, 94-109.

Özbaran, S. (1998). *Tarih öğretimi ve ders kitapları*. İzmir: Dokuz Eylül Yayınları.

Özçelik, D.A. (2010). Okullarda ölçme ve değerlendirme öğretmen el kitabı. Ankara: Pegem Akademi.

Pingel, F. (2003). *Ders kitaplarını araştırma ve düzeltme rehberi UNESCO*. (Çev. N. Elhüseyni). İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.

Safran, M. ve Ata, B.(2003). Öğrencilerin tarih metinlerinden anlam çıkarmalarına yönelik araştırmalara bir bakış. İçinde: C. Şahin (Ed.), *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Sosyal Bilgiler*. Ankara: Gündüz Yayıncılık.

Sakaoğlu. N. (1998). İlkokul tarih programları ve ders kitapları. Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları. İçinde: S. Özbaran (Haz.), *Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları*. İzmir: Dokuz Eylül Yayınları.

Semerci, Ç. (2004). İlköğretim Türkçe ve matematik ders kitaplarını genel değerlendirme ölçeği, *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*. 28, 49-54.

Stradling, R. (2003). *20. yüzyıl Avrupa tarihi nasıl öğretilmeli*. (Çev.A. Ünal). İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.

Tarih Vakfı, (2004). *20.yüzyılda Dünya ve Türkiye tarihi öğretmen kitabı*, İstanbul: Tarih Vakfı.

Tavşancıl, E. (2006). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım

T.C. Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü. (2012). *Resmî Gazete*, 12.09.2012, S. 28409, http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/09/20120912.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/09/20120912.htm adresinden 12.02.2013 tarihinde elde edilmiştir.

Tekeli, İ. (1998). *Tarih bilinci ve gençlik*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Turgut, M.F., Baykul, Y. (2010). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi.

Yağbasan, R. vd. (2005). *Konu alanı ders kitabı inceleme kılavuzu fizik*, Ankara: Gazi Kitabevi.

SUMMARY

Developing of Evaluation Form for High School History Textbooks

Bulent Akbaba*

Textbooks have been retained as the main source for the organisation of the lesson, designation of the activities and evaluation process in spite of education and training approach and curriculum for many teachers in our country. New theories and scientific studies that have been put forward that the history textbooks, elegant among the textbooks, have to be more qualified.

The aim of this study is to define criteria about the proficiency and quality of history textbooks and improving a qualified and functional evaluation form by proving the realibility of these criteria. In the first application of the research, the work group consisted of 146 students, studying at Ankara Sentepe High School and 195 students, studying at Ahmet Yesevi High School. Besides, in the second application, 46 students, studying at Ankara Sentepe High School and 53 students, studying at Ahmet Yesevi High School who participated in the first application and volunteered for the second application attended the research.

The sub-literature was examined in the development of the evaluation form for the high school history textbooks firstly. By the help of the examining results of the sub-literature the researcher formed the 58 units of 'articles pool' which are about the physical designs, educational designs, language, expression, punctuation, the usage of visual materials and evaluation and surveying of history textbooks. In terms of the experts opinions about the content validity, the framework of the form was reduced to 51 units. The form was applied to the work group twice four weeks after another. Matter-total correlation has been defined while analyzing the datas, particularly, in every aspects of lesson books' evaluation. The corelation factors were calculated by test-repeat-test method to define the determination of the evaluation form that were committed twice in four weeks of time. The matter-total corelation factors in five basic dimensions of the evaluation form are positive and greater than 0.25. The matter-total correlations which are positive and greater means and shows that the inner consistency of the test is high. The correlation factors, between the results of two implemantations-made in four weeks- to define the reliability of test-repeat-test method, put forward the determination of five main dimensions of the history textbooks' evaluation form.

These results can be remarked as the evaluation form of high school history textbooks' are goal-oriented, operative and reliable.

Adres for correspondence: *Yrd.Doç.Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ABD, akbaba@gazi.edu.tr